HOMAN

№ 88 (180) Hod II. Wilnia. 1 listapada 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na 1/2 hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak.

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

RAZHROM NA TALJAMENTO.

1 listapada.

Na Zachodzi na Uschodzi i ŭ Makiedoni — biez wialikšych bitw.

Italjanski teatr.

Našy šybkije ŭdary na ŭschodzi i niačuty adpor našych wojsk na zachodzi dali nam mahčymaść pačać operacii suproć Italii i wiaści ich hetak udačna. Sajuznyje wojski 14 armii ŭčora dajšli tamaka wialikarnaj udačy. Čaści warožaj armii zatrymalisia na race Taljamentu, kab dać nam adpor. Na fronci Pinzano-Dińjano-Kodrojbo-Berciolo-Pocnolo-Lawarjano jany akazwali ćwiordy adpor, kab prykryć pierachod trejciaj armii na zachodni bierach Taljamento. Tut niamieckije i aŭstryjackije korpusy dajšli ŭdačy, redkaj nawat u hetaj wajnie. Mastowyje torty Dińjano i Kodrojbo uziaty šturmam. Ad poŭnačy italjanskije pazicii byli prarwany na ŭschodzi ad nižniaho ciačeńnia Taljamento,—a ŭ tym že časi aŭstryjackije korpusy naciskali ad Izonco pry Lacissanie.

Adrezanyje ad poŭnačy i scisnutyje z dwuch bakoŭ 60.000 italjancoŭ paddalisia. Niekolki sot harmat papali ŭ našy ruki. Hetak pasiahońniašni dzień u dwanadcataj batalii na Izonco ŭziaty ŭ pałon bolš za 180.000 italjancoŭ i zdabyty bolš za 1500 harmat. Inšaja dabyča — adpawiednaja da hetych cyfr.

BERN. Žaleznadarožnyje znosiny z Italii prypynilisia. Ad paniadziełka z Italijej nie dachodziać hazety.

BAZEL (Stefani). Francuskije i anhlickije wojski prybyli na italjanski front. Kamandawać imi buduć Kastelno i Foš.

«Echo de Paris» wyskazywaje žal, što nia spoŭniena rada Llojda Džodža ŭziać z Makiedonii armiju Serajja i užyć jaje na Izonco. Hienerał Kastelno ŭžo nawat byŭ apracawaŭ akuratny plan aperacij. Adnak, inšyje hasudarstwlenyje mužy sajuźnikoŭ byli proci hetaho planu.

LONDON. Na stanoŭčyje prośby sajuźnikoŭ ab mahčyma silnuju pomač amerykanskich wojsk amerykanskaje wajennaje ministerstwo adkazało, što sajuźniki pawinny zaciahnuć wajnu prynamsi da pačatku 1919 hodu, kab dać Ameryce mahčymaść zakončyć swaje azbrojeńnie.

RYM. (Stefani). Nowy minister-prezydent Orlando pasłaŭ telahramy da Lloyda Džordža, Penlewe i Wilsona, što italja ŭ nieščaści dawieraje swaim sajuźnikam.

Wajenny minister u swajej telehramie pisaŭ, što italjanskaja armija dabudzie italjanskamu narodu toje miejsco miž narodami, na jakoje jon zasłužywaje.

CIURYCH. Pawodłuh wiestak z Italii, prezydent Rymu zabaraniŭ tam sazwać kongress socyalistoŭ.

Pa ŭsiej Italii ŭ niadzielu ranicaj abjaŭlen stan asady.

LONDON. „Daily Dhronicl" danosić, što ŭ paniadziełak u Nižniaj Pałaci budzie narada ab miry i ab Elzas-Lotarynhii.

LONDON. Lord Sesil u Nižniaj Pałaci skazaŭ, što anhlicki ŭrad zakupiŭ u Hołandzii 12.500 tonn (750.000 pudoŭ) bulby tolki dziela taho, kab jana nie papała ŭ Niamieččynu. S pryčyny niedastačy parachodaŭ bulby henaj u Anhliju pierewiaści nielha, i jana zhnije.

MADRYD. (Hawas). Pryeto atrymaŭ ad karala zahad utwaryć ministerswo z lewych partyj.

BERLIN. Nowyje ŭdačy padwodnych łodak u kanali Lamanš: 17.500 tonn.

ŠTOKHOLM. Rasiejskije hazety pišuć, što rasiejski ŭrad pazwoliŭ dzieciam byŭšaho cara wyjechać u Anhliju. U Tabolsku ŭžo pryhataŭlajucca da hetaho.

ŠTOKHOLM. «Now. Wr.» pamieščaje čutku ab pierechodzi rasiejskich prywatnych čyhunak u zahraničnyje ruki.

NA „DZIADY".

Narod biełaruski krepka wieryć, što dušy pamieršych praščuroŭ našych nie razrywajuć zwiazi z žywym świetam, što jany s taho świetu bačuć usio, što ŭ nas dziejecca, i ad času da času majuć mahčymaść wiertacca da rodnych miejsc — pamiž swaich.

Siahońnia, 2 listapada, prypadaje taki dzień zjednańnia duš pamieršych z žywymi, i narod naš światkuje jaho, jak świata «Dziadoŭ».

A ŭ świacie tym — hłyboki symwoł: symwoł nierazryŭnaści daŭno minuŭšych dzion z našymi časami, symwoł taho, što minuŭščyna, ciapieračyna i budučyna stanowiać adzin łancuh žyćcia narodu, kožnaje źwiano katoraho złučaje toje, što było, s tym, što budzie.

Hety symwoł asabliwa nam dorah ciapier, kali wočy narodu biełaruskaho tak pilna uhledajucca ŭ budučynu, wyhledajučy uschodu nad rodnaj ziamlicaj daŭno, daŭno ždanaho soniejka Woli. Dorah nam jon zatym, bo napaminaje nam, što ŭsia naša minuŭščyna, ŭsia wializarnaja twořčaja praca našych dziadoŭ i pradziadoŭ, zbuda waŭšych kaliś dla narodu mahutnuju, wolnuju i kulturnuju dzieržawu, nia može sčeznuć biaz śledu, što jana stanowić krepki fundament, na katorym narod biełaruski, pierećiarpieŭšy doŭhije hady niawoli, zbuduje dla siabie nowaje, wolnaje žyćcio i pradoŭžyć prarwanuju pracu daŭnych dzion.

Chaj že ŭ hety dzień zjednańnia pamieršych i žywych zaharycca ŭ sercach usich biełarusaŭ mocnaja wiera, što nie zaprapała naša słaŭnaja minuŭščyna, nie zaprapaŭ spyniŭšysia zbožny trud Dziadoŭ našych! Chaj usie, chto duž, prystupiać da wialikaj nacyonalnaj biełaruskaj raboty i dziełam žywym pradoŭžać toje, na čym prypyniłasia praca minuŭšych pakaleńniaŭ!

Na zwarotnym punkcie.

Kaścioł Katalicki zaŭsiody pryznawaŭ i pryznaje ŭsie mowy ŭsich plamion i narodaŭ. I heta zusim zrazumiełaja reč: bo Kaścioł Katalicki ličycca suświetnym, i ideał jaho — złučyć u adnej wiery ŭsie narody i plamiony świetu. Dyk nia tolki u pryncypie, ale i na praktyce katalickije ksiandzy, katoryje pracujuć dziela pašyreńnia swajej relihii miž narodami, nieznajomymi z nawukaj Chrysta, znajuć i užywajuć ich jazyka. Kali jedzie katalicki misyonier niedzie na daloki, zakinuty ŭ biezmiažowym akianie astrawok, na katorym žywie niekolki ci kolkinadcać tysiač žycharoŭ, — dyk pieršaja jaho rabota — znajomstwa z jazykom hetych dzikunoŭ, choć tym jazykom haworyć adno taja malenačkaja žmienia ludziej i bolš nichto na świeci.

Adnak, warunki žyćcia ŭ našym kraju ŭłažylisia hetak, što mowa biełaruskaja, jak raniej i litoŭskaja, akazałasia wykinutaj s kaścielnaho užytku. Pajšło heta s taho, što ŭ 1839 hadu car Mikałaj I zabaraniŭ u kaściołach katalickich u Biełarusi adpraŭlać dadatkowaje nabaženstwo pa-biełarusku, kazać, jak daŭniej było, kazańnia biełaruskije i piejać pieśni nabožnyje ŭ našaj rodnaj mowie. Heta zabarona dzieržałasia da apošnich časoŭ, pakul siadzieŭ na swaim tronie rasiejski car. A zrabiła jana toje, što narod biełaruski, čujučy słowa Božaje tolki ŭ polskaj mowie, nawučyŭsia polskich malitw, u ciamnocie swajej pačaŭ wieryć, bytcym i wiera katalickaja—heta wiera «polskaja». Bolej taho: pačaŭ i siabie nazywać «palakami», razumiejučy pad hetym słowam swaju prynaležnaść da katalictwa, jak «polskaj» wiery.

Tutejšyje polskije nacyonalisty wielmi sprytna wykarystali pałažeńnie i ciamnotu narodnuju dziela apalačywańnia biełarusoŭ-katalikoŭ. Ad malitwy ŭ polskaj mowie, ad polskich pacieroŭ, katoryje biełaruski sielanin mowiŭ najčaściej tolki mechanična—nie razumiejučy ich sensu i značeńnia, jany pierajšli i da wučeńnia biełaruskich dziaciej u škole pa-polsku. „Kali ty «polskaj wiery», — kazali jany ciomnym ludziam, — dyk značycca ty palak, a nie biełarus».

Išli hady — doŭhije hady, i praz hety čas polščyna pašyrałasia što raz bolej i bolej, adrywajučy mnoha synoŭ narodu Biełaruskaho ad rodnaho pnia, ad jaho bratoŭ. I niskul nie było zaščyty, nie było pratestu. Darma Papież Pius IX u swajej Encyklice pisaŭ, što ŭ našym Kraju ŭ kaściołach narod naš maje prawa malicca ŭ rodnaj mowie. Darma paadzinokije ksiandzy-biełarusy, nie zabyŭšyjesia matčynaj mowy, dzie-nie-dzie nawučali narod z ambony pa biełarusku. Toje, što ŭkaraniłasia ŭ świadomaść narodu praz mnoha dziesiatkoŭ hadoŭ, nia lohka wykaranić biełaruskim patryotam, pracujučym dziela adradžeńnia swajho narodu ŭsiaho kolkinadcać hadoŭ.

Ciapier, kali pieršaja pryčyna zabarony užywać biełaruskuju mowu ŭ kaścioli — rasiejski caryzm—sčezła, spra-

wa pawinna šybka zmianicca. Šyroki biełaruski ruch miž ksiendzami ŭ zarubieżnaj Biełarusi, ab katorym pisałosia ŭ «Homanie» ŭ adnym z apošnich numeroŭ, treba dumać, skora dojdzie tam — u Rasiei — pastaŭlenaj mety i wiernie prawy biełaruskaho jazyka ŭ kaściole. Ale i z hetaho boku frontu my bačym užo znaki, katoryje sulać surjozny pawarot u hetaj sprawie.

U № 20 litoŭskaj hazety „Lietuvos Aidas" nadrukowana była karespandencija z Libawy, ŭ katoraj raskazywajecca, što ŭ dzień staletniaj hadaŭščyny śmierci Tadeuša Kościuški ŭ katalickim kaściele ŭ Libawie ks. Wizbor hawaryŭ nawuku ab asnowach «polskaj wiery" i ab abawiazkach, katoryje nakładaje „polskaja wiera". Z hetaj pryčyny orhan wilenskaho katalickaho duchawienstwa «Dziennik Wileński» ŭ № 248 piše:

«Drukujučy zmiest wyšejpisanaj karospandencii pawodłuh «Liet. Aidas», my nia možem nia wyskazać swajho zdziŭleńnia s pryčyny słoŭ „polskaja wiera" i «abawiazki polskaj wiery». Chiba-ž katalicki ksiondz, katory nalažyć da składu pamienionaj redakcii, mohby wytłumačyć swaim tawaryšam, što jość tolki wiera katalickaja, ab katoraj tolki i moh hawaryć ksiondz z ambony».

My witajem hetyje słowy polskaj katalickaj hazety: mo' jany ŭwešci razwiejuć i hutarki našych ciomnych katalikoŭ-biełarusoŭ ab „polskaj wiery", mo' połožać jany kaniec škodnaj ahitacii polskich nacyonalistoŭ, katoryje wykarystali biezpraŭnaść biełaruskaho narodu.

H. B.

funtowyje porcii chleba. Pry hetym treba adznačyć, što ŭsie hetyje raschody Tawarystwo pakryło tolki z achwiar ad prywatnych asob i ustanoŭ.

U Wilni i wakolicach.

—•—

× **Uspaminy biełaruski.** „Wilnaer Ztg" u №№ 298 i 299 drukuje ŭ pierekładzi praf. Ablchta uspaminy biełaruski, Ahafii Żejno, s połackaho paw., s 1870 hodu, ab katorych piše Šejn u 57 tomie Zborn. Addzieła Rasiejsk. jaz. i sławiesn. Imp. Akademii Nawuk.

× **U Biełaruskim Klubie.** U subotu ŭ wiečary — zwyčajnaja wiečarynka; ŭ niadzielu a ¼4 u dzień — lekcija, a ŭ niadzielu ŭ wiečary —wiečarynka.

× **Tawarystwo «Zołak»** za miesiac kastryčnik wydało dla dziaciej, znachodziačychsia pad jaho apiekaj, 3607 litrowych porcij zupy i 2404 čwierć

× **Da litouskaj šlachty.** U «Liet. Aidas» «Litoŭski bajar» pryzywaje swoj stan pamahać adbudowańniu budučaj Litwy. Miž inšym, jon piše: „Litoŭski ŭrad nie pawinien uciskać jazyka niwodnaho z našych hramadzian. Dziela hetaho nas pawinno zwiazywać pačućcio nacyonalnaj jednaści. U školi litoŭskaho adradžeńnia pawinny ščeznuć usie rožnicy wiery, mowy i pachodžeńnia, i my ŭsie budziem žyć u jednaści, z dawierjem da litoŭskaj nacii".

× **Jubilej reformacii.** 31 kastryčnika pratestanty światkawali 400-leccie reformacii.

× **Schod metalistoŭ.** U niadzielu, 4 listapada, a 2½ hadz. papaŭdni, u haspodzi „ahulna-rabotnickaho Kulturnaho Sajuza" (Wilenskaja 20, kw. 3) adbudziecca ahulny schod členaŭ prafesyonalnaho sajuza rabotnikoŭ metalistoŭ, na katory prosiać usich rabotnikoŭ ślosaroŭ, kawaloŭ, elektromonteroŭ, jubileroŭ i t. p.

Na paradku dnia narada ab biahučych sprawach i wybary členaŭ uradu.

× **Čarodnaje zasiedańnie Hramadzianskaho Uhodliwaho Suda** miž kwaterantami i damaŭłaśnikami adbudziecca u aŭtorak, 6 listapada, a 3 hadz. paabiedzi, ŭžo ŭ nowym pamiaščeńni — Wilenskaja 23, haspoda Sajuza Damaŭłaśnikoŭ (hłaŭny ŭchod z wulicy, druhi etaž).

× **Skoraja pomač.** U prošłym tydni, zn. t. ad 22 da 28.X., skoraja pomač dadziena u 66 prypadkach, u tym liku było 38 wyjezdoŭ karetki i u 28 prypadkach chworamu dadziena pomač na stancii.

× **Kancert Burmejstera.** U sie adu ŭ wiečary wiadomy niamiecki pijanist Burmejster daŭ kancert u «Lutni». Usie miejscy byli raspradany zahadzia.

× **Tarhoula rasiejskimi rublami.** Byŭ čas, kali ŭ našym kraju ludzi hanialisia za rasiejskimi rublami i płacili za ich nlačutyje ceny. Ciapier, s pryčyny prypadkoŭ u Rasiei i biezkantrolnaho wypusku tamaka nowych bumažek, publika starajecca zbywać rasiejskije hrošy i pradaje ich taniej, čym kupiała, mnoha na hetym tracіučy.

× **Zładziejskaja scipnašć.** U padworka adnaho z damoŭ na wul. Sawič zajšła jakajaś žebračka. Tut pabačyŭšy 5-had. dzicia adnaho s kwaterantoŭ, zwabiła jaho na ŭshody, zniała z jaho noh nowyje bociki i uciekła.

× **Samahubstwo.** Na Mastowaj wul. pawiesiłasia na swaim fartuchu niejkaja Żarkiewičowaja, hadoŭ kała 40. Kali susiedzi zauważyli samahubstwo i zniali Ž. s petli, ŭsiełakaja pomač była užo spoźnienа, bo jana była užo pamieła.

× **Nieščaśliwaje zdareńnie.** Bluma Klačko (I Radunskaja 9) upała sa ŭschodaŭ i pabiłasia tak duża mocna, što u karetcy skoraj pomačy była adwieziena u żydoŭski špital.

× **Zachod i uschod sonca u listapadzi:**

	uschod	zachod
1-ho „	a 6 h. 25 m.,	3 h. 52 m.
6 „ „	„ 6 „ 35 „,	3 „ 42 „
11 „ „	„ 6 „ 45 „	3 „ 33 „
16 „ „	„ 6 „ 54 „	3 „ 25 „
21 „ „	„ 7 „ 3 „	3 „ 18 „
26 „ „	„ 7 „ 12 „	3 „ 12 „

usio pawodłuh siaredniа - eŭropejskaho času.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za aposznije dni była pawodłuh Celsija):

	najwysz	najniż.
28—29	+ 11,5°	+ 6,5°
29—30	+ 10,5°	+ 5,5°
30—31	+ 9,0°	+ 1,°

Z USIAHO KRAJU.

—o—

ŠYRWINTY. Dačka Bolesława Wasileŭskaho, 8 hadoŭ, była raniena karowaj. Haspadar karowy daŭ Wasileŭsamu kania z wozam, kab adwiaźci ranienuju da felčera. Wasileŭskij nia wiarnuŭ ich haspadaru, a pradaŭ niekamu za 600 marak. Za heta jon zasudžen na 6 miesiacoŭ u wastroh.

HRODNIA. Užo ciapier robiacca pryhataŭleńnia, kab budučaj wiasnoj wykarystać kožyn kusočak ziamli.

HRODNIA. Zbor miodu ŭ tutejšych wakolicach sioleta bahaty.

Stryžka awiec zakončena Zbor woŭny nie zusim dobry.

HRODNIA. Pamočnik prysiažnaho adwakata, Abram Sadaj, byŭ prymušen wystupić z miestowaho Bejrata, bo jaho zasudzili ŭ wastroch za prafesyonalny prastupak.

Haspadar browara, Sluckij, samachoć wystupiŭ z Bejrata.

KAPLICY. (pad Hrodnaj). Tut adkryta biełaruskaja škoła dla katalikoŭ. Za wučyciela naznačen Adam Strelčunas. Pierad abiedam wučacca dzieci z Wialikich Kaplic, paabiedzi — z Małych Kaplic.

BIEŁASTOK. Pa prykładu inšych miest našaho kraju, Biełastok zamiraje wielmi rana, bo ŭžo a 6 hadz. wiečara, pa zahadu Stadthauptmana, kramy pawinny być začynieny.

Hetymi dniami zdaryłasia čarodnaja kraža ramiennych pajasoŭ. Ukrali pry Palewoj wulicy u Kattona 7 pajasoŭ na summu niekolki tysiač marak.

BIEŁASTOK. Za zmienu hrošy, jak wiadoma, zabaronienuju niamieckaj ułaściu, dwoch mienial pakarali štrafam pa 2.000 m.

KRAJWIEC. Bielsk. paw. U nače na 19 kastryčnika dwoje užbrojenych strelbami lichadziejoŭ uwarwalisia ŭ dom staršyny Harwiča i zažadali hrošy. Baćka staršyny, starec 70 hadoŭ, zastrelen na śmierć. Staršyna wyratawaŭsia, ŭciokšy, dy pry hetym byŭ ranien u wierch biedra.

SUWAŁKI. Raniej čynnaści načalnika sielskaho i miestowaho pawietoŭ Suwałak spaŭniała adna asoba, ciapier že jany razdzieleny, i sielski pawiet addzielen ad miestowaho.

SUWAŁKI. Dziela razwodki kaniej u dwaroch: Stary, Wołka, Garbas, Sosienka i Siewy — pastaŭleny zawodnyje žerabcy.

SUWAŁKI. Tutejšy kamitet dziela pomačy biednym zakupiŭ 20 000 brykietoŭ torfu na zimu, katoryje wydajuć biednym na karty.

ACHINKI. (pad Suwałkami). U adnaho tutejšaho sielanina ahoń zniščyŭ chatu, chleŭ i humno z zapasam uradžaju.

MOTULIN, Filipoŭskaj woł. Adzin tutejšy sielanin, padbiwaŭšyj ludzi ej proci staršyny, aštrafowan na 500 rub.

GRENSDOUKA, Sejnensk. paw. Sielanin Ihnaček chacieŭ u načy za-

VI. Pryhonnickije pieśni.

(Hladzi u № 87—179).

Stasunak sielan da wojtoŭ.

Oj Wasilka, Wasilok! čamuž duża wisiałok?
Ci nia żonka radziła, ci karoŭka ciaŭła?
— I nia żonka radziła, ni karoŭka ciaiła:
Majho wojta dabradzieja chwarobka ŭchapiła!..
Kryčyć, wyjeć dybradziejka, jorzaje pa piečy,
Dryhaječnahami i wiarsieć ad reču:
Sabiraić miturysy *) wiadzieć ad dubieccia. **)
— Oj sašli-ž Ty, Bože miły, wojciku zdaroŭje:
Prybaŭ jamu, Bože dobry, doŭhaje wiačynki—
Kryčać — jorzač pa piečyncy, dy biez adpačynku!
Može-ž našy słozańki trochi pirasochnuć,
Može-ž našy ručki—nožki trochi adpačynuć.

Maci sielanka da dziciaci.

Ni płač majo dziciatka, a cyc majo rodno:
Won dzie wojt idzieć,
Na tatku, na mamku jon bizun niasieć,

U tym u bizunie skuraty awity,
Na tym na bizunie ślozki pality.
Tyje ślozki krywawyje s serca ranienyje...
Schawajsia ty, dzietka, na Božžu paścielku—
Nichaj twaje wočki zaplušnuć na wiaki:
Nia widziŭ ty hora, hora mužykowa,
Nie uznajiš ty doli kroŭkaj palitoje...

Dzie spakojny prypyn.

Ludzi dobryje skažycie, ajdzie mora atšukać?
Lubyje susiedźki, nie sałžycie, jak darožańku spaznać?
Ja u more zniasu hore, ja na kamień naslu.
Nichaj topicca lichoje, niechaj ŭ donnyje idzieć!..
— Toje mora pierasochło, dyj darožki zarašli;
Chto chadziŭ nie wiarnuŭsia, dyj nikomu nie kazaŭ.
Tady hore ty utopiš, jak swoj wiek ty pražywieš,
Wiek pracoŭny, wiek niawolny, da mahiłki daniasieš:
Tudy hore ni dastupić, tudy šahu nie stupnieć;
Dzie ty kostački pałožyš, attul hore uciačeć!...

Z raboty.

Išli my da dworu z rana—pa ranieńka;
Išli my sa dwaru, poźnieńkim-paźnieńko.
Seryje ziaziulki—ku-ku! ku-ku!
A my maładzieńki—uch-tu! uch-tu!
Liesawyje ptaški—čyrykl čyryk!
A my, maładzieńki, — kulhik! kulhik!
Dajcie wy mnie wolku, ja ŭ ziaziulkach apynusia,
Dajcie wy mnie kryłki, ja da ptašak pryłučusiał..

Pieśnia ab ubiŭstwie pana Saływona.

Za haroju, za krutoju, kosaryki kosiać:
U pana Saływona sabie chleba prosiać.
Oj, kallsi kasarynki paŭtary niadzieli, —
Nie bačyli kasarynki chleba ni skaryny.
Oj, kasiei kasaryki dy radzili radu,—
Dy j zabili Saływona za usiu hramadu.
A u našaho pana pieciery tyny,
Heto table, lichi panie, haspadarski syny.
U našaho pana pabity kałočki,—
Heto table, lichi panie, haspadarski dočki.
U Kijewi ahoń haryć, u Darahinoy dymna;
Jak zabili Saływona, usim panam dziŭna.
U jaho dočki Haletočki na haławie ločki,—
Kudy ciahli Saływona krywawyje rečki.
U jaho dočki Hałutočki ŭ padołkach miarežki,—
Kudy ciahli Saływona krywawyje ściežki
Oj, jak jaho zabiła, na ziamli razciahsia,
Jaho synok Iwanka, za serdeńka ŭzłasia.

(Saływon žyŭ u Darahinoy Černihoŭsk. hub. A zabili jaho pierad samaj wolaj).

*) Bredzić z harački.
**) Ad reču.

dzieržać zładzlejoŭ na swaim bulbianiščy. Pry hetym adzin z apošnich, rabotnik Albanowič, hetak uderyŭ jaho pałkaj pa haławie, što jon upaŭ, abliwajučysia krywioj. Za ciažkaje pabićcie akružny sud pawodłuh rasiejskich za'konaŭ zasudziŭ Albanowiča na1[1]/2 hodu ŭ wastroh.

KOŬNA. Tu tejšaje katalickaje litoŭskaje žanockaje t-wo ustroiło ŭ tuju niadzielu ŭ sali ratuša kancert chora, katorym kirawaŭ Naŭjelis. Čysty dachod s kancertu naznačen dla narodnaj straŭni.

Wiadomy berlinski pijanist, praf. Burmejster, daŭ tutaka ŭ minułyj čećwier swoj kancert u niamieckim teatry.

ROSJENY. Naše miesto blizka zusim nie paciarpieło ad wajny, rozniučysia hetym ad bolšaj čaści miest našaho kraju. Nia hledziačy na cižary wajennaho času, žychary — pierewažna žydy — zdaleli jsiak-tak naładzić swajo žyćcio. Narodnaja straŭnia wydaje abiedy pa 10 fen. porciju. Adkryłosia tawarystwo drobnaho kredytu, katoraje wydaje biezpracentnyje pazyki asobam, jakije choćuć uziać u arendu harody ci pole.

MITAWA. Ryžskaja trupa dała tut baletny spektakl.

RYHA. Gildija św. Maryi na swaim zasiedańni prynijała ŭsiemi hałasami rezoluciju, ŭ katoraj haworycca:

„Hramadzianstwo Ryhi bačyć jadyny wychad s panujučaho ŭ Rasiei chaosu u pryłučeńni Ryhi da Niamieččyny".

Biržewy kamitet Ryhi na swaim apošnim ahulnym schodzi prynijaŭ padobnuju-ž rezoluciju. U jej haworycca: «My možem bačyć spakojnuju budučynu i ščaśliwaje razwićcie Ryhi tolki ŭ jednaści z Niamieččynaj».

EJSTYŠ, wiłkawiskaho paw. Tutejšy sielanin, Jonas B., wieźšyj na pary kaniej swoj płuh u susiedniuju kuźniu, zławiŭ na poli ŭciokšaho s susiedniaho dwara kania canoj 1500 rub., pryproh da swajho woza, pryjechaŭ da chaty i pakinuŭ jaho u siabie. Na sudzie jon tłumačyŭsia, što jaho koni byli wielmi zmorany. Adnak, sud pryznaŭ jaho winawatym u kanakradztwie i zasudziŭ na 6 mies. u wastroh.

KURŠANY. Ciapier tutaka jošč 14 narodnych škoł, pačaŭšych rabotu 18 kastryčnika.

HOMIEL. Tut uznialisia wialikije razruchi, wyzwanyje sałdatami.

WIESTKI Z RASIEI.

PIECIARBURH. (Hawas) Aficery piaciarbuskaho harnizonu na swaim schodzi adbyli naradu ab pałažeńni aficeroŭ u armii. Jany prynijali rezoluciju, što dalej wajewać nielha, bo ŭ armii bolš nie maje siły nijakaja pawaha. Dyk nia treba słabie dalej ašukiwać.

CIURYCH. Rada rab. i sałd. u Kronštaci pazywaje Kierenskaho na sud za toje, što jon hawaryŭ ab niemahčymaści dalej akazwać adpor z winy kronštadzkich kiraŭnikoŭ.

PIECIARBURH. (P.T.A.). U tuju piatnicu ŭ Piaciarburzi adbywalisia ŭ wiečary demonstracii za mir. Demonstranty niaśli nadpisy: «Nichaj žywie mir!»

PIECIARBURH. Haława miesta drukuje zajawu, što Piaciarburhu hrozić hoład.

Miestowaja haspadarka sioleta maje wializarny deficyt. Wydatki uzraśli s 80 da 185 miljonaŭ rub., a dachodaŭ pabolšało tolki na 14[1]/2 mil. rub.

PIECIARBURH. Paśla admowy Aleksiejewa jechać na konferenciju sajuźnikoŭ u Paryž za predstaŭnika Rasiei naznačen hieneral Gołowin.

ŠTOKHOLM. «Birž. Wied.» danosiać, što u načy na pazapraŭuju sieradu ŭ Piaciarburzi było 400 kraž z užłomam, a ŭ dzień — jeśče 200.

U Rewieli zrabawany składy spirtu. Tamaka abjaŭlen stan asady.

Z usiaho świetu.

LUGANO. Papież Benedykt dumaje cieraz biskupoŭ usich staron zwiarnucca da wajujučych z nowaj adozwaj.

BERLIN. Maršałak nacyonalnaho chryśćijanskaho rabotnickaho sajuza naznačen dažywotnim členam pałaty panoŭ. Heta—pieršy predstaŭnik rabotnikoŭ u hetym arystokratyčnym sabrańni.

WARŠAWA. (W.T.B.). Prysiahaja dadziena, rehientami, była hetkaja:

«My prys'ahajem Usiemahučym i Tryjadynym Hospadam Boham i Polskim Narodam, što budziem uprałlać dzieła ahulnaj karyści, ŭmacawańnia ŭłaści i dzieła niezaležnaści, sławy, woli i ščaścia polskaj Baćkaŭščyny, dzieła padtrymańnia supakóju i zhody miž h anadzianami staronki. Nichaj Boh nam u hetym pamože!»

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia.

30 X. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: U Flandryi žywaja artyleryjskaja bitwa pry Diksmujden. Miž lesam Huthołst i kanałam Kommin-Ipr — siłny ahoń, tryważšyj u načy i abiarnuŭšyjsia siahońnia ranicaj u barabanny.

Front niamieckaho Naślednika: Nabapoł Bre, pry Šmen de Dam, u pačatku dnia šmat krapčeła artyleryjskaja bitwa. Na prawym bierazi Maasu my šturmam uziali warožyje pazycii na šyryni 1200 metroŭ na paŭnočnym zachodzi ad Bezonwo. Adbyty čatyry silnyje kontrataki. Uziaty bolš za 200 pałonnych. Worahi mieli ciažkije krywawyje straty.

Uschodni teatr:

Biez pieramien.

Italjanski teatr:

14-ja armija zdabyła Udine, dzie była italjanskaja hałoŭnaja kwatera. Našy dywizii jduć uplarod u dolinie Taljamento, katoraja razlilasia ad dażdžoŭ i hetak spyniaje adstupleńnie razbitaho wojska worahoŭ. Armija, katoraja nastupaje s Karyntyi, ŭwajšła na weneclanskuju ziamlu na ŭsim fronci i hetak sama pasoŭwajecca k Taljamento.

31 X. Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: U centry frontu Flandryi ŭčora uznialisia wostryje bitwy. Paśla silnaho barabannaho ahnia na ŭsim fronci ad lesu Hutholst da kanału Kommin-Ipr wialikije anhlickije siły atakawali miž darohami Rule-Langmark i Rule-Zonebek. Udar byŭ zrobien na Pašendal, katory my spačatku i utracili, ale enerhičnaj kontratakaj my adwajewali hetu wiosku i udzieržali jaje, nia hledziačy na nowyje anhlickije šturmy, trywajučyje da nočy.

Apryč hałoŭnych atak na paŭnočnym uschodzi ad Ipra, anhličanie šturmawali takže naabapoł darohi Menin-Ipr. Jany adbity piachotaj i kulemiotami. Nia hledziačy na niezwyčajna wialikije krywawyje straty, anhličanie hetak nie dajšli ŭčora nijakaj udačy.

Front niamieckaho Naślednika: Na kanali Uaz-En i pry Šmen de Dam — silny ahoń.

Uschodni teatr:

Biez pieramien.

Italjanski teatr:

Ruch wojska 14 aj i inšych armij na Izonco razwiwajecca planowa.

Kala wajny.

BERLIN. (W.T.B.). Adna z našych padwodnych łodak iznoŭ zatapiła ŭ Atlantyckim akianie i ŭ kanali Lamanš 32.000 tonn. Na adnym z zatoplenych parachodaŭ było: 165 harmat, 72.000 hranat, 20.000 streib, 6 pancyrnych samachodaŭ i 11 hruzawych, 1[1]/2 miljona patronaŭ i 140 kulemiotaŭ.

BERLIN. (W.T.B.). Na paŭnočnym marskim teatry našy padwodnyje łodki iznoŭ zatapili 15.000 tonn, u tym liku 4.800 tonn cukru (300.000 pudoŭ).

Zdareńnia u Italii.

LUGANO. Pa zahadu hałoŭnakamandujučaho Kadorny nia buduć bolš apawieščać daniasieńnioŭ hieneralnaho štabu.

U swaim apošnim apawieščeńni z 28 kastryčnika Kadorna, pa prykładu Kierenskaho, winawacić swajo wojska ŭ truśliwaści.

Piešnia.

Jośó u łuzi kalina,
Pad kalinaj dziaŭčyna;
Pad kalinaj stajała
Ćwiet-kalinu łamała,
Rusu kasu česała.
Pryjechaŭ k jej dwaranin,
Schiliŭ kania napaiŭ,
Da dziaŭčyny hawaryŭ:
— „Čaho, dzieŭče tut staiš?
Dwaranina nie baiš?"
— „Čaho-ž mnie bajaci
Pad kalinaj stajaci?
Ty dwaranin—wašeć—pan,
Šukaj sabie jak jošč sam;
Šukaj sabie u Lublini,
Nie čepaj mianie dziaŭčyny;
Šukaj sabie u Waršawi,
Nie rabi mnie błahoj sławy;
Šukaj sabie u złoci
Daj mnie spakoj siroci.

Pania i Piatruś

Nidaloka stawa, u Dźulini ŭ pana
Wialmožnaja pania nie raŭniu kachała;
Pa piać raz pasły pasyłała,
A za šostym razam sama pajechała.
— „Pakiń, Piatruniu, siejać dy araci,
Chadziem da pakoju, budziem panawaci;
Pakiń Piatruniu pšanicu małacici,
Chadziem da pakoju, budziam miod, wino pici".
— «Bajusia, pani, miod, wino pici, —
Chwalilisia wialmožny z tuha łuka ŭbici».
— «Nia bojsia, Piatruniu, nima kamu ŭbici,
Pajechaŭ wialmožny da sudu sudzici».
Tolki što sieli miod-wino kružaci,
Byŭ u pana słuha wiernyj,
Toj pajechaŭ pana dahaniaci.
Dahnaŭ pana na kalinnym moscie:
„Wiarnisia wialmožny, jošč u pana hości"!
Pryjechaŭ wialmožny, dy j staŭ u bryli,
Wialeŭ padaci swaju astrohu,
Kab taho Piatruni dy j nie puścili.
Jak tolki imašć pana aknom uzreła
Na jej usio cieła padzierwienieło.
„Uciekajma, Piatruniu, ŭ wakonce ciamnieńka"!
Piatruś da dźwiarej, u dźwierach ciašnieńka.
Oj, uzreła pania strelbańku hrubu:
«Ciapier že s taboju prapała, Piatruniu»!
Oj, słužyŭ, Piatrusiu, počćwarta roku,
A wziaŭ zapłatu sa strelby pa boku.
Ukinuli, Piatrusia, u chałodnu wodu—
«Heta tabie, Piatrusiu, za charošu ŭrodu»!
Ležaŭ Piatruś try dni, try doŭhije dniny,
Pakul jaho znajšli ludzi u Dźulini.
Jak tolki pania ab tym daznała,
Što znajšli Piatrusia, što wierna kachała,
Uchapiła pania sinію županinu,
Zawiarnuła paia biełu namitčynu,
Pabiehła pania łuham dy łažami,
Abliwajecca pania drobnymi ślezami,
«Oj, nacie, rybałowy, hrošy karbawanca,
Wyciahnicie Piatrusia, majoha kachanca!
Oj, dam, rybałowy, barełki napicca
Wyciahnicie Piatrusia, chacia padziwicca».
Pryjšła jaho maci dy j stała płakaci.
„Nie płač, matuniu, nichaj ja papłaču,
Cieraz twajho syna, swajo panstwa traču".
— „Ty budzieš pania, budzieš panawaci
A mnie stareńkaj treba harawaci;
Ty budzieš, pania, miod, wino pici,
A moj syn Piatruś u ziamielcy hnici.
— „Oj, ja, matulka, taho nie znała,
Što nas s Piatrusiam bieda spatkała,
A ja Piatrusia wierna kachała".

Trewizo i Wenecija pryznany ŭ niebaspiečnaści.

PARYŽ. (Hawas). Ministry pad maršałkoŭstwam Puankare adbyli naradu ab pomačy sajužnikoŭ na italjanskim fronci.

CIURYCH. U Turynie učynieny kroki proci mahčymych razruchoŭ.

LUGANO. Hazeta «Tizineze» wyskazywaje nadzieju, što paśla wajny Italija abierniecca u republiku.

BERN. 17 italjanskich hienerałoŭ atrymali adstaŭku.

LONDON. (Reŭter). Užo ŭčynieny kroki dziela stanoŭčaj pomačy Italii.

ŽENIEWA. Francuski kamitet zasiedaje pa dwa-try razy ŭ dzień, radziučysia ab pałažeńni u Italii.

LUGANO. U Komo uznialisia rabotnickije razruchi.

CIURYCH. U Miłanie panika šyrcca ŭsio bolej. Chodziać čutki ab pakušeńni na Kadornu. Ahitacija socyalistoŭ raście. Staronniki wajny damahajucca dyktatury. Jak zdajecca, parlament prystanie na heta.

KOPENHAGA. U tutejšaj italjanskaj kołonii kažuć, bytcym Kadorna, dawiedaŭšysia ab upadku Gerca, pamykaŭsia zastralicca, ale tolki ciažka raniŭ siabie.

ŽENIEWA. Paryžskije hazety drukujuć rospačliwyje maleńnia Italii ab pomač. Italiancy zajaŭlajuć, što ciapierašniaja nastupleńnie na Italiju — najwialikšaja s-pamiž usich uastupleńnicŭ spświetnaj wajny.

Chodziać čutki, što italjanskaja hłaŭnaja kwatera pierawiedziena u Paduju.

Francuskaja hazeta «Tribune» piše, što sprawaj padmohi Italii budzie kirawać francuski hienerał Kastelno.

LUGANO. Italjanskaja hranica proci Šwejcaryi zusim začyniena. Nawat tamtejšych italjanskich čynoŭnikoŭ ad tul pa brali.

RYM. Utworeno nowaje ministerstwo Orlando.

Spisak biełaruskich knižek.

Wiedajučy canu knihi, najlepiej prysłać hrošy napierad hetak tanniej kaštuje pierasyłka.

Knižki aznačenyje *bis* — wyjšli łacinskimi i „ruskimi" literami.

Nawukowyje dastupnyje dla usich.

	Cena rub.	kp.
bis Jan Barszczeŭski, pierszy biełaruski piśmiennik. Biograficzny narys R. Zemkewicza	—	20
Praktycznyje rady ab harodnictwie	—	7
Гутаркі аб небі і зямлі з рысункамі	—	15
bis Cukier, W. Trojcy	—	3
bis Hutarki ab haspadarcy	—	3
bis Jak ratawać uzdutuju žywiołu	—	3
bis Jak baranicca ad chalery	—	1
bis Jak rabić dobryje ramowyje wulli	—	5
bis Ziamielnaja sprawa u Nowaj Zelandii	—	3
bis Karotkaja historyja Biełarusi — Własta	—	60
Bł. Andrej Babola mučynik	—	5
Pčalina—žywiołka małaja a karyści daje mnoha	—	30
Як багацеюц чэскіе селяне	—	10
Як выбіреццэпутетоў у Гас. Думу	—	3
Na darozi da nowaho žyćcia. A. Nowiny	—	20
Alkahol	—	3
Rady dla matak	—	3
Św. Jazafat Kuncewič	—	3
Našto biełarusam hazety	—	2
Kolki słoŭ ab dziawoczaj opratcy na Biełarusi	—	10

Biełaruskije teatralnyje twory.

Хам. Абраз у 4-х дзеях, Э. Ожешко	—	75
Сватаньне. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова	—	20
Мядзведзь. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова	—	30
Міхалка. Камэдыя у 1 дзеі	—	30
Па рэвізіі. Абраз у 1 дзеі Кропіўніцкаго	—	35
Пашыліся ў дурні. Жарт Кропіўніцкаго у 3 дзеях	—	65
Як яны жаніліся. Жарт у 1 дзеі Валодськаго	—	30
„Паўлінка", камэдыя у 2 дзеях Я. Купалы	—	70
Snatworny Mak. Scena dla dziciaczych teatroŭ	—	15
Betlejka	—	5

Biełaruskije muzykalnyje twory.

Беларускі песеннік з нотамі	—	1
Biełaruskije pieśni z notami. I čaść. Sabraŭ A. Hryniewič	—	3
Biełaruskije pieśni z notami. II čaść. Sabraŭ A. Hryniewič i A. Ziaziula	—	25
Беларускіе песьні разложэные на 4 галасы; адна песьня у 4 галасох 10 к., кожны голас	—	3
Чамуж мне ня пець. Ой ляцелі гусі. Дый кудыж ты. Ой пайду я лугам. Ды ўжо сонейка.		
bis A chto tam idzie? J. Kupały, muz. Rohoŭskaho	—	10

Wierszy.

Вязанка, Я. Лучыны	—	4
bis Taras na Parnasie	—	5
Дзед Завала, Ядвігіна III	—	5
Адвечная песьня, абраз у XII зьявах Я. Купалы	—	20
Песьні жальбы, Якуба Коласа	—	30
Huślar, zbornik wieršoŭ J. Kupały	—	50
Кацярына. Т. Шэвчэнка	—	10
Жалейка. Зборнік вершоў, Я. Купалы	—	50
Pan Tadeuš, A. Mickiewiča, pierek. Marcinkiewiča	—	25
Hapon, apowieść Marcinkiewiča	—	15
Wiečarnicy, apowieść Marcinkiewiča	—	15
Ščeroŭskije dažynki, Kupała, Marcinkiewiča	—	20
Dudka biełaruskaja, M. Buračka	—	15
Batrak. Jak Jurka zabahacieŭ.—Jakuba Kołasa	—	10
Pieśni — Ciški Hartnaho	—	15
Сон на кургане—Янкі Купалы	—	50
Čyžyk Biełaruski, Haliaša Leŭčyka	—	30
Шляхам Жыцьця—Я. Купалы, с партретам аўтора	1	25
Вянок, зборнік вершоў М. Богдановіча	—	50
Apawiedańnia i lehiendy wieršam	—	25
Kantyčka. Biez aprawy 10 k., u aprawie	—	15
Прапаў чэлавек і др.—Якуба Коласа	—	5
Z rodnaho zahonu — A. Ziazluli	—	6
Kurhannaja kwietka. Zbornik paezii K. Buiło	—	25

Č *czytać jak CZ*; Š—*jak SZ*

Hadawiki.

Nasza Niwa 1906 hodu	1 r. — k.	Nasza Niwa 1910 hodu	3 r. — k.
„ „ 1907 „	15 „ —	„ „ 1911 „	3 „ —
„ „ 1908 „	5 „ —	„ „ 1912 „	5 „ —
„ „ 1909 „	3 „ —	„ „ 1913 „	3 „ —

Kalendary 1910, 1911, 1912, 1913, 1914 h. pa 15 k., 1915 h. 20 k., 1916 h. pa 15 k., 1917 h. pa 20 k.

Wilnia, Zawalnaja 7. Biełaruskaja Kniharnia.

Wilnia, Wallstrasse 7, Weisruthenische Buchhandlung, W. Łastoŭski.

[illegible] drukarni M. Kuchty. Wydawnictwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej